

ՔՆՆԵԳԸՑՈՒԹԻՒՆ ԵՒ ՄԱՏԵՆԸՆՍՈՒԹԻՒՆ

*М. А. Муромцев, „О положеніи русскихъ инородцевъ“, С. Петербургъ
1901 г., цѣна 2 руб.*

Քննել երևոյթները առանց կանխակալ կարծիքների, առանց դոկտրինեօրական կուրուքեան, առանց ճոճաւան ֆրազների, այլ հաւատարիմ մնալով ճիշտ ֆակտերին և առողջ լոգիկային—դա մի յատկութիւն է, որից զուրկ են մանաւանդ արեւելցի գրողները և նրանք, որոնք ամեն ինչ որոշ մոզային տեսութիւնների ակնոցներով են դիտում, այդ կերպ բռնաբարելով բազմակողմանի և ազատ բացատրութիւն սիրող ճշմարտութիւնը:

Ամենայաւ ապացոյցն է մեր ասածների՝ իսլամի մասին գրականութիւնը. ոչ միայն ամեն բան կեղծող թունդ իսլամականներն են աշխատում վերագրել մահմեդականութեան և զուրանին բաներ որ դրանց էութեան հակառակ է, այլ նոյնը պատրաստ են անել զանազան դոկտրինեօրներ, որոնք բնաւ ծանօթ չլինելով առարկայի հետ, լոկ իրանց սերտած «տեսութիւններ» հիման վրայ, վճիռներ և եզրակացութիւններ են անում, գրչի մի հարուածով ջախջախելով Ռենանին էլ, Միւլլերին էլ... Ով ուզում է թող այդպէս թեթեալար վերաբերուի իսլամի էութեան քննադատութեան, բայց մենք, հայերս, որոնց վիճակուած է խառն ապրել մահմեդականների հետ, պէտք է առանց կեղծ ազատամտութիւնների աշխատենք ճանաչել իսլամը. այնպէս, ինչպէս նա կայ: Կրակի յատկութեան պէտք է տեղեակ լինել նրանից չմնասուելու համար. կրակը իր յատկութիւնները չի փոխում անգէտ մանուկի դիմաց, ինչպէս և ամեն մի տարերային զօրութիւն. իսկ իսլամը իր էութեամբ մի տարերային կործանիչ ոյժ է, ուստի պէտք է նրան ճանաչել—նրա աղէտաբեր գործունէութեան առաջն առնելու համար: Միրոպիեվի դիրքը այդ կողմից մի նշանաւոր գրուածք է, որի մէջ մեծ հմտութեամբ և

գիտնականօրէն բացատրած է իսլամի էութիւնը, ինչպէս և ու համիսլամական շարժման նպատակները Ռուսաստանում:

Լ. Ս.

Կլարա Յեկիմ—«Էկիմը եւ նրա ճնշողական դուրսիւնը» Թարգմ. ուս-սերէնից Յարութիւն Նսայեան. Թիֆլիս 1905. դ. 15 կ.

Կլարա Յետկինի գրքոյկը կանանց հարցի վերաբերեալ լաւագոյն հեղինակութիւններէց մէկն է:

Ծարգելի հեղինակուհին լուսարանում է կանանց հարցը տնտեսական մատերեալիզմի տեսակէտից, բայց այնպիսի եզ-րակացութիւնների է գալիս, որոնց համաձայն կը լինեն նաև այն անձինք, որոնք սխալ են համարում այդ փիլիսոփայական տեսութիւնը:

Այդ փոքրիկ գրքոյկում այնքան առողջ դատողութիւն կայ, տրամաբանութեան այնպիսի ոյժ, միտքը ամփոփ և պարզ արտայայտելու այնպիսի ձիրք, որ կարելի է հաղուագիւտ համարել:

Դժբաղդաբար հայերէն թարգմանութիւնը, որ արած է ուսերէն թարգմանութիւնից, շատ անաջող է:

Մի գիրք լաւ թարգմանելու համար պէտք է հասկանալ այդ գրքում գրուածը, իսկ պ. Նսայեան չի հասկացել իր թարգ-մանածը՝ մասամբ ուսերէն լաւ չիմանալու, մասամբ էլ քաղաքատնտեսութեան մասին գաղափար չունենալու պատճա-ռով:

Պ. Նսայեանի բոլոր սխալները յիշելու համար պէտք կը լինէր այստեղ արտատպել գրեթէ ամբողջ գրքոյկը, ուստի մենք ընտրում ենք մի քանի երեսներ և այդ երեսների մէջ միմեայն խոշոր սխալներ:

Թարգմանութեան 10-րդ երեսում:

Работа женщины перестала носить характер дѣятельности, сохраняющей блага, а направилась къ ихъ добыванію, Թարգմ.—Կնոջ աշխատանքը դադարեց ընտանիքի փառքը պահ-պանող գործունէութեան բնաւորութիւն կրելուց:

Правовыя нормы и идеи не успѣвали примѣняться къ новымъ явленіямъ экономической жизни—իրաւամանական կա-նոններն ու գաղափարները գործադրուելու միջոցներ չէին գտնում տնտեսական կեանքի նոր պայմանների մէջ:

14-րդ երես՝ женскій вопросъ разрѣшится только съ об-